

METSÄREPPU

aistiharjoituksia

Tutustuminen paikkaan kuuntelemalla

Havaintokävely

Maahisensilmä

Tuoksutarjotin

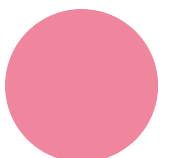
Tunnustelua

Olemmeko samanlaisia?

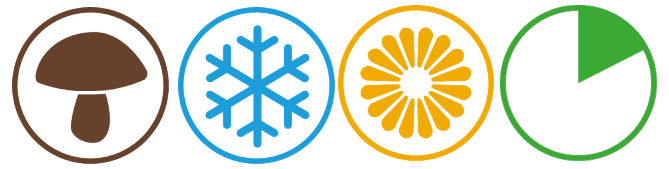
Löydä oma esine tunnustelemalla

Hyönteiset ja hämähäkinseitti aistitrial

Lepakko ja koit aistileikki

Tutustuminen paikkaan kuuntelemalla YM, AI koko ryhmä

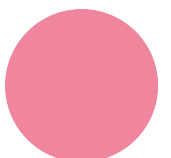

Keskitytään kuuntelemaan luonnon ääniä seisten piirissä tai omassa paikassa kököttäen määrätyksi ajaksi. Minuutti on aloitteleville kuuntelijoille riittävä aika. Kuuntelemisen ajaksi suljetaan silmät.

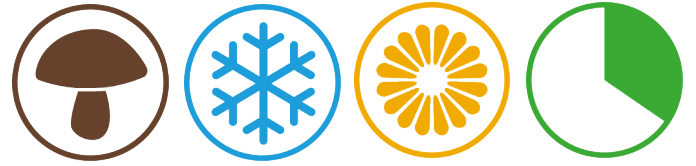
Kuuntelemiseen voi virittäytyä lämmittelemällä korvat hieromalla ja höristämällä korvia laittamalla kämmenet korvalehden jatkeeksi. Vaihtoehtoisesti kädet voi nostaa nyrkissä pään päälle ja nostaa yhden sormen pystyyn jokaisen kuulemansa uuden äänen merkiksi. Tämän voi mainiosti tehdä myös lapasten sisällä.

Keskustellaan havaituista äänistä ja mistä suunnasta äänet kuuluivat. Mietitään mitkä olivat luonnon ja mitkä ihmistoiminnan aiheuttamia ääniä. Voidaan koettaa vielä uudestaan keskittyä kuuntelemaan ainoastaan aivan läheltä kuuluvia ääniä. Kuulemmeko vesipisaran tai putoavan lehden, tuulen tai lumisateen ääntä?

Jos retken reitillä on äänimaisemaltaan monenlaisia paikkoja, lyhyt kuunteluhetki voidaan pitää aina uuteen paikkaan saavuttaessa. Tunnistaisimmeko paikan sokkona pelkän äänimaiseman perusteella?

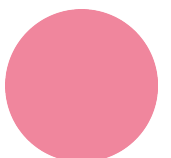

Havaintokävely AI, YM
koko ryhmä tai ryhmä
jaettuna ohjaajien
lukumäärän mukaan
merkinantoväline

Matkalla luontopaikkaan voidaan virittäytyä ympäristön tarkkailuun havaintokävelyllä, kunhan kuljettava reitti on pysähtelyyn riittävän turvallinen.

Joukon kärjessä kulkevalla on valta pysäyttää matkanteko äänimerkillä (esim. kellon kilistäminen) kun hän on havainnut jotain kiinnostavaa. Ryhmä pysähtyy ja sulkee silmänsä. Havainnon esittämismuorossa oleva kysyy kysymyksen, esim. Missä on lähin mänty? tai Missä näkyi sinistä? Toiset osoittavat kädellään siihen suuntaan, jossa arvelevat vastauksen olevan. Avataan silmät ja tarkistetaan havainto. Kysymyksen esittämismuoro vaihtuu ja jatketaan matkaa.

Maahisensilmä YM, AI yksilö- tai paritehtävä *luupit*

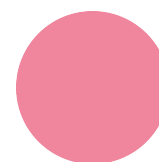
Tutustutaan luonnon yksityiskohtien ihmissilmiltä salattuun mikromaailmaan luupprien avulla.

Luupilla katsottaessa luupin ”helma” viedään melkein kiinni kohteeseen ja silmä lähelle linssiä.

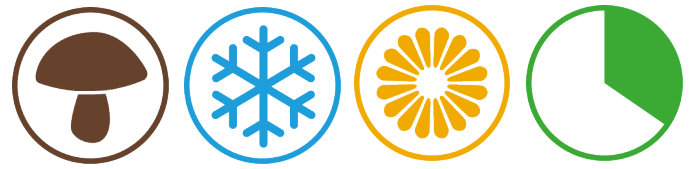
Suurennustarkastelun alle voidaan ottaa irrallisia luonnonesineitä maasta tai tutkia kasvien yksityiskohtia. Kaarnarunkoisten puiden pintaa ja jäkäläisiä kiviä on myös kiehtovaa katsella moninkertaisesti suurentavilla maahisensilmillä.

Paritehtävänä etsitään annetussa ajassa parille esiteltävä oma paikka mikromaailmassa. Tai syvennetään suurentamalla käsitystä luonnon rakenneosista. Luupin avulla tavallisista ja tutuista kävyistä, kivistä ja kasveista löytyy yksityiskohtia ja estetiikkaa, joka ei ilman lähitarkastelua avaudu. Puolukanlehden vahapinnassa lehden alapuolella erottuvat ilmaraot, mustikankukista heteet ja emit jne. Myös oman ihon, vaatteiden yms. materiaalien tarkastelu on kiinnostavaa.

Vinkki: Luupin läpi voi myös ottaa valokuvia myöhemmin yhdessä tarkasteltavaksi. Kuvaustehtävänä voi olla koettaa etsiä niin erikoinen ”maahisnäkö”, ettei kukaan arvaa, mitä kuvassa on.

Tuoksutarjotin YM, AI
pareittain tai pienryhmissä
keräysastiaksi esim.

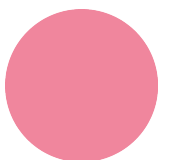

nestekartonkipakkausten korkit tai pienet purkit

Etsitään ja kerätään luonnosta erilaisia tuoksuja tuoksuteltavaksi ja tunnistettavaksi. Tehtävänä voi olla yksinkertaisesti löytää kiinnostava tuoksu, yhdistää tuoksu ja kasvinäyte (tai lajikortti), löytää tuoksupareja tai vaikka valita miellyttävin tuoksu äänestämällä tai järjestää tuoksujentunnistuskilpailu. Tunnistusta voi leikkiä silmät sidottuna ja vaikeuttaa koettamalla erottaa esim. eri lehtipuiden tuoksuja.

Tuoksuvia kasviosia ovat muun muassa kukat (pihlaja, tuomi, syreeni, lehmus), koivun hiirenkorvat ja muut nuoret lehdet, murskatut havunneulaset ja erilaiset ruohot. Voimakkaita tuoksuja saa kasveista esiin hiertämällä. Myös mullan, karikkeen ja maatuneiden lehtien tuoksua kannattaa tutkia. Talvella tuoksuja löytyy puiden silmuista. Tuoksuteltava poimittaessa on huomioitava myrkylliset, ihoa ärsyttävät ja rauhoitetut lajit.

Tuoksuja voi ottaa purkeissa mukaan sisätiloihin, jossa löydettyihin kasveihin voi palata tuoksumuiston kautta. Hyvä keskustelunaihe on, mitä erilaisista tuoksuista tulee mieleen.

Tunnustelua YM, AI pareittain (valkoiset alustat)

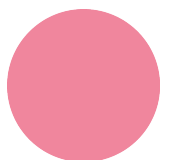

Parit etsivät metsäpaikasta toisilleen tunnusteltavia asioita, esimerkiksi erityisen pehmeitä tai kiinnostavalta tuntuvia pintoja. Pari ohjaa toisensa vuorotellen tunnustelemaan silmät suljettuna tai peitettynä esim. pipolla.

Toisessa versiossa pari tuo toiselle selän takana tunnusteltavan luonnon esineen. Tunnustelijan tehtävänä on koettaa löytää ympäristöstä mahdollisimman saman tuntuinen materiaali katsomatta kädessään olevaa luonnonesineettä.

Helpommassa versiossa tunnustelija koettaa katseellaan löytää parin kädessään olevalle esineelle edessään valkoisella alustalla olevien esineiden joukosta. Selän takana oleva esinettä ei saa katsoa. Tätä leikkiä varten kootaan ensin erilaisia luonnonmateriaaleja kaksi kutakin. Toiset levitetään valkoiselle alustalle, toiset ovat haettavissa pussista tai korista, jonne ne tunnustelun jälkeen palautetaan.

Lähteet: Att lärä in ute – övningar i bakfickan,
Aistimuksia luonnosta

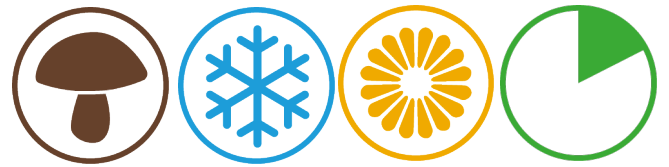

Olemmeko samanlaisia?

AI, YM

koko ryhmä

valmiiksi kerätyt luonnonesineet esim. kangaspussissa

Tunnustelu- ja kuvailutehtävä, jolla ryhmän voi jakaa pareiksi tai pieniin ryhmiin.

Pussiin on kerätty toisistaan erottuvia luonnon esineitä (esim. männyn, kuusen tai tervalepän käpyjä, kiviä, tikkuja, kaarnanpaloja, pajukissoja, naavaa – mitä mihinkin vuodenaikaan sattuu olemaan tarjolla). Kutakin esinettä tulee olla halutun ryhmäkoon mukainen määrä.

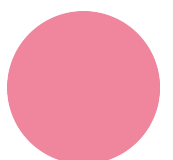
Jokainen ottaa vuorollaan pussin pohjalta yhden esineen, jota ei saa katsoa eikä näyttää toisille. Vaihtoehtoisesti ohjaaja kiertää jakamassa esineet piirissä seisovien selän takana pitämään käteen.

Kun esineet on jaettu, kaikki alkavat etsiä ryhmäänsä kuvailemalla toisille sanallisesti omaa esinettään.

Suoraan ei saa kertoa mikä esine on kyseessä.

Tehtävä voidaan toteuttaa myös niin, että piirissä seisten vuorotellen kuvaillaan omaa esinettä. Joka arvelee itsellään olevan saman esineen, siirtyy kuvailijan viereen. Kierrosta jatketaan, kunnes parit tai ryhmät ovat syntyneet.

Lähde: Luontokoulu Tikankontti

Löydä oma esine tunnustelemalla

YM, AI

pienryhmissä

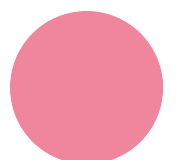

Noin viiden hengen ryhmä sopii keskenään tunnusteltavan luonnonesineen (esim. kivi, käpy, havu, keppi). Jokainen etsii itselleen oman esineen ja tunnustelee sitä tarkasti. Ryhmä on piirissä silmät suljettuina. Esineet sekoitetaan ja ne laitetaan kiertämään piirissä kädestä käteen. Jokainen koettaa löytää oman esineensä pelkästään tunnustelemalla.

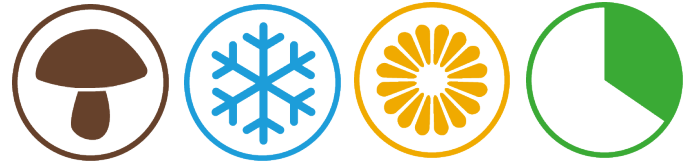
Tunnustelu voidaan myös tehdä yksi kerrallaan kaikkien esineiden joukosta.

Saatiinko alkuperäiset esineet varmasti selville? Mistä kukin tunsi oman esineensä?

Lähde: Att lära in ute - övningar i bakfickan

Hyönteiset ja hämähäkinseitti aistitrial

AI, LI

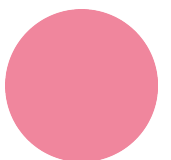
koko ryhmä

pitkä matonkude

Leikkijät jaetaan kolmen hengen ryhmiin kuusijalkaisiksi hyönteisiksi. Yksi neljän (8 jalkaa) tai kahden (myös kädet lasketaan) hengen ryhmä on hämähäkki. Opettaja voi olla mainiosti olla mukana hämähäkinä, jos leikkijöitä on tasan kolmella jaollinen määrä.

Hyönteisryhmät keksivät itselleen nimen ja seisovat jonossa pitäen tukevasti kiinni edellä seisovan vyötäisiltä. Ryhmän ensimmäinen on hyönteisen pää ja saa katsoa, keski- ja takaruumis laittavat silmät kiinni ja vielä pipot tai huivit silmille. Hämähäkit rakentavat sopivan tasaiselle alueelle pitkästä matonkuteesta yksinkertaisen verkon puiden väliin. Kaksi eri korkeudella olevaa narua riittää hyvin, toinen voi aluksi olla leikkijöiden nilkan, toinen kaulan korkeudella.

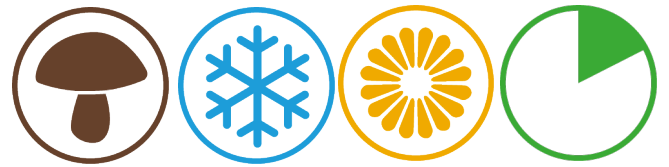
Hyönteiset yrittävät kulkea verkkoradan läpi siten, että pää neuvoo peräpäätä sanallisesti ja ohjaa liikkeillään. Hämähäkit vartioivat verkkoa ja palauttavat alkuun hyönteiset, jotka heiluttavat selvästi verkon kudetta. Rooleja vaihdetaan siten, että kaikki pääsevät ohjaamaan hyönteisen kulkua ja kulkemaan perässä sokkona. Myös verkkoa tarkkailevia hämähäkkejä vaihdetaan.

Lepakko ja koit aistileikki

LI, YM

koko ryhmä tai suuri ryhmä
kahtia jaettuna

Leikkijät muodostavat piirin, jonka keskelle valitaan yksi lepakko ja kaksi koita (pikkuperhosta). Lepakon silmät sidotaan ja häntä pyöritetään vähän. Koit pitävät silmänsä auki. Lepakon tehtävä on saada koi kiinni. Aina kun lepakko sanoo "lepakko" koit vastaavat "koi". Leikki jäljittelee lepakon kaikuluotausta ja saalistusta.

Kun lepakko saa koin kiinni, koista tulee lepakko ja jäljelle jäänyt koi valitsee itselleen parin. Jos lepakon on vaikea saada koita kiinni, piiriä voi pienentää. Muiden leikkijöiden pitää olla hiljaa, että lepakko kuulee.

Peto-saalis aistileikkiä voi leikkiä myös varustamalla peto (vaikka kettu) ja saaliit (jänikset) lahkeisiin kiinnitettävillä kulkusilla, jolloin myös saaliit kuuntelevat pedon liikkeitä sokkona. Piirissä seisovan ryhmän tehtävä on pitää huolta leikkijöiden turvallisuudesta.

Lähde: Hyväksi havaittua

